

EXPOSICIÓ

XIVELLE

JORDI COLOMER

Jordi Colomer va ser el guanyador de la 1a Edició del Premi de Videocreació impulsat per **la Xarxa de Centres d'Arts Visuals de Catalunya, l'Arts Santa Mònica i LOOP Barcelona**. Amb aquest premi es vol impulsar la coproducció d'un projecte que, en l'àmbit de les pràctiques contemporànies, incorpori el vídeo com a element únic en el conjunt de la proposta. L'objectiu és desenvolupar accions estratègiques que puguin desenvolupar-se en xarxa, i incrementin la visibilitat en el territori i la presència internacional.

'X-VILLE' es va presentar la passada primavera a l'Arts Santa Mònica i ara comença una itinerància per diferents centres de la xarxa.

UNA UTOPIA NOMÉS PODRÀ SER REALITZABLE AMB EL CONSENTIMENT COL·LECTIU

Entrevista a **Jordi Colomer**
per **Diana Padrón**

«La nostra època és una època d'utopies. N'hi ha moltes: l'americà way of life, el comunisme, els drets humans...»

Amb els textos de Yona Friedman (*Utopies Réalisables*, 1974) com a guia, **Jordi Colomer** ens introdueix en una ciutat X, una ciutat imaginada on poder repensar l'organització actual del temps i la vida. Ho fa per primera vegada mitjançant el format d'assaig fílmic, si bé la seva trajectòria sempre ha estat marcada per la presència de la qüestió urbana, l'emancipació ciutadana i la idea d'utopia (*Las ciudades*, 2002; *Anarchitekton*, 2002-2004; *No Future*, 2006; *L'Avenir*, 2011). *X-Ville* ha estat realitzat amb la col·laboració

d'un grup d'estudiants i la participació dels habitants de la ciutat d'Annecy, en un procés de producció que transcendeix la lògica de la representació i que ha fet possible construir una experiència col·lectiva real.

Inaugures amb aquesta nova producció del Premi de Videocreació, en què col·laboren diverses institucions com ara la **Xarxa de Centres d'Arts Visuals de Catalunya, l'Arts Santa Mònica i el Festival LOOP Barcelona**. Què ens pots explicar d'aquesta certa tendència a la col·laboració que es presenta cada vegada més com una possibilitat per tirar endavant projectes? **És el mateix treballar col·laborativament que col·lectivament?**

És la primera vegada que es convoca aquesta idea d'una producció col·laborativa d'un nou vídeo que es

presentarà durant el Festival LOOP. Crec que és una cosa que pertany a l'aire del temps; no per casualitat ha de coincidir amb una època de crisi econòmica el fet que la gent reuneixi petits esforços per aconseguir mitjans més importants.

El treball col·lectiu crec que és una altra cosa. Aquest nou treball de vídeo que presentem parteix d'una interpretació dels textos *Utopies Réalisables* (1974) i *Où commence la ville* (Manuels, volum 1, 1975-1984) de Yona Friedman. En aquests textos Yona Friedman diu que les utopies neixen d'una insatisfacció col·lectiva i, per tant, hi ha d'haver una resposta col·lectiva a aquesta insatisfacció comuna que neix de moltes insatisfaccions individuals. El treball col·lectiu es dona quan es comparteix aquella insatisfacció i es comparteix la recerca per trobar solucions. Hi ha una acció col·lectiva. Això és el que Yona Friedman anomena utopia realitzable.

Com sorgeix la idea de fer **X-Ville?**

Aquesta ciutat imaginada representa aquella recerca de solucions col·lectives?

El projecte *X-Ville* és força singular en la meua trajectòria: d'una banda, per la durada, que s'aproxima a la mitja hora, i de l'altra, és la primera vegada que hi ha una veu en *off* que acompanya les imatges, que són extractes dels textos de Yona Friedman. Hi ha una petita introducció a partir del text *Utopies Réalisables* («Hi ha moltes utopies, per exemple, el somni americà, el comunisme i els drets humans»), però sobretot m'he basat en uns còmics que Friedman va fer als anys setanta i vuitanta, «Els Manuals» (*Manuels*), que van ser traduïts a 20 llengües i es difonien a través de fotocòpies o en murals. Estan oberts a qualsevol utilització per tal de difondre'n les idees. Avui dia es dona la paradoxa que són pràcticament inaccessibles, la qual cosa em va donar la idea

de fer una pel·lícula per interpretar el seu treball, una pel·liculeta, que té un format gairebé televisiu. M'agradaria veure-ho com un capítol pilot d'una sèrie de sis o de deu capítols, no només sobre Friedman, sobre la idea d'utopia, visitant diversos casos.

Vaig triar un d'aquests còmics que es diu *On comença la ciutat (Où commence la ville)*, que data dels anys setanta. En certa manera, l'exercici consistia a experimentar el format fílmic per traduir idees que tenen una intenció obertament didàctica, però també era una excusa per crear una situació col·lectiva, en què la filmació mateixa de la pel·lícula era un marc obert en què un grup pogués participar de moltes maneres.

Ens pots parlar una mica del procés de treball i de l'experiència amb la **comunitat d'Annecy i els estudiants de l'escola d'arts (ESA-AA)** que han participat en aquesta pel·lícula?

El projecte es va articular en el marc d'un taller que va durar dues setmanes. La primera va estar centrada a conèixer el treball de Yona Friedman i situar-lo en un context, però sobretot a llegir i debatre els seus textos. La segona va ser directament un rodatge en què els estudiants es van posar a fer totes les tasques: actuar, construir els decorats o ocupar-se del so, però també decidir els elements importants que entrarien en joc. Com dic, hi havia una primera part de discussió teòrica i una segona part completament pràctica de construcció col·lectiva d'aquell espai fílmic, que era, en realitat, un espai de representació. En aquell procés, però, mentre estàvem parlant de les idees de Friedman i, al mateix

temps, arrossegant cartrons i portant verdures d'una banda a l'altra, s'estava produint aquell moment col·lectiu, construint literalment *X-Ville*. D'altra banda, el taller estava obert a tots els habitants que volguessin participar en el rodatge, formar part de *X-Ville*; hi havia cartells pels carrers en què es proposava aquesta participació.

Quin va ser el teu paper durant aquest procés?

Es tractava d'animar els dibuixos esquemàtics de Friedman, que són gairebé diagrames, interpretar-los i, a partir d'ells, crear situacions obertes, vives. Finalment tot això es converteix en imatges, així que tenia cura sobretot de la construcció de les imatges.

Yona Friedman sovint fa servir materials autòctons a les seves construccions, com va ser el cas del **Museum of Simple Technology de Madràs (Índia)**. En el vostre cas com va ser la metodologia que va fer servir per construir **X-Ville**?

Vaig tenir la sort de conèixer Yona Friedman abans d'iniciar el projecte. Friedman insisteix sobretot en la improvisació com a mètode de treball. En això m'hi sento molt identificat. A partir dels dibuixos de Friedman, improvisàvem amb coses molt bàsiques: uns cartrons,

uns enciams, uns espais determinats i un grup de gent. No hi havia un pla de rodatge, sinó una cosa que s'anava construint, dia a dia. Per exemple, es pot veure literalment en l'escena en què es construeix la ciutat de barraques, que es va improvisar completament, amb una lògica d'autoconstrucció i amb materials que es trobaven al mateix lloc, un antic magatzem militar.

Em comentaves que la primera fase del taller a **Annecy** havia consistit a llegir textos de **Yona Friedman**. Ens podries comentar quins debats van sorgir, quines idees es van posar sobre la taula?

Friedman afirma que una utopia necessita dues generacions per ser realitzada, a partir del moment en què és imaginada. Això va provocar moltes discussions, però en certa manera ens vam adonar que l'interès mateix per Friedman i en general per cert ideari dels anys setanta correspondria a aquelles dues generacions.

Ja havies assajat la idea d'utopia en altres treballs, com és el cas de **L'Avenir (2011)**, la qual cosa suggereix la necessitat d'imaginar futurs davant l'escenari apocalíptic a què ens empeny la realitat actual. Ens en podries parlar breument?

Sense utopia és impossible imaginar el futur. Hi ha –crec– en aquest moment, un nou interès per revisitar les utopies històriques. A *L'Avenir* havia fet referència a una utopia concreta, que eren els falansteris de Fourier. Però de nou es tracta d'una excusa per crear una situació col·lectiva, que era la filmació mateixa. Fourier parla d'una organització del treball alternativa, en què cada dia es canvia d'activitat com a mínim cinc vegades. Això em sembla molt interessant.

Efectivament, la idea d'«organització del treball» apareix sovint en la lite-

ratura utòpica com a concepte fonamental a l'hora de pensar aquella ciutat futura.

Fourier proposa un sistema molt delirant que funciona com un rellotge còsmic: a les 5:25 cal llevar-se per anar a collir maduixes, al cap d'una hora s'ha d'anar a la biblioteca, després a contemplar els coloms i després hi ha una trobada passional... Crec que s'ha de rebutjar la idea que les utopies són una cosa que no té res a veure amb la realitat; al contrari: plantegen una crítica al nostre sistema de divisió del treball. A *Où commence la ville*, Yona Friedman parla del fet que hi ha una divisió també entre la ciutat i el camp, que els aliments arriben a la ciutat d'una manera completament artificial: la gent de la ciutat treballa per guanyar diners i comprar el menjar. Assenyala que hi ha una divisió extrema entre aquests dos mons, potser superable i necessària perquè subsisteixin les grans ciutats.

També és cert, però, que la nova organització del treball neoliberal d'alguna manera intenta incorporar aquestes idees, potser de manera perversa, per mitjà del que s'anomena multitasking...

Actualment el capitalisme té la capacitat d'ingerir-ho gairebé tot, la qual cosa no vol dir, suposo, que les utopies s'hagin de plantejar forçosament des de fora del capitalisme. També hi ha aquella idea segons la qual la utopia es construeix en un «fora», un exterior, un «altre» espai. Els mateixos fourieristes proposaven crear una nova societat fora de la ciutat, en aquell lloc altre. En aquest sentit, em sembla que Friedman és interessant perquè planteja transformar les ciutats existents i canviar els nostres comportaments sense haver de crear noves ciutats.

Yona Friedman estava convençut que una utopia podia ser realitzable, però per a això havia de fugir de les pretensions universalistes i desenvolupar-se en microcontextos. Què en pensa **Jordi Colomer** d'això?

Les idees de Yona Friedman poden ser criticables, i precisament es tracta d'això: d'intentar abordar-ho en imatges, en paraules, en situacions..., per tenir aquella distància crítica. Vull dir que les idees de Yona Friedman s'han de prendre sobretot com un motiu per reflexionar, no es tracta d'una adhesió al seu pensament.

En qualsevol cas, però, en aquella idea de la microcomunitat, és molt interessant. Els grups petits s'autoorganitzen per poder crear una estructura més gran. Es podria veure –hi insisteixo– un paral·lelisme amb la forma mateixa d'organitzar la gravació del vídeo.

En últim lloc, m'agradaria preguntar-te per l'escenari polític en què ens trobem immersos, que no pot ser més desolador: assotats pels capricis del capitalisme salvatge, perduts en el desert de les polítiques públiques; sembla impossible ser capaços d'imaginar un futur prometedor. Voldria demanar-te si ens podries intentar dibuixar una mena de ucronia.

Ara que estem parlant aquí a les Rambles de Barcelona... recordo que, en els anys posteriors a la mort de Franco, a Canaletes hi havia rotllanes de persones que parlaven i discutien de mons possibles, de com volia la gent que s'organitzés la societat, d'idees... Hi va haver les famoses Jornades Llibertàries al Parc Güell, que van reunir unes 200.000 persones; es van fer auto-construccions, com n'hi va haver també a la plaça de Catalunya amb els indignats... Què podria haver passat? Doncs podria haver passat que, en comptes d'haver patit la dicotomia bipartidista, la gent s'organitzés per si mateixa una vegada mort el dictador. Avui, segurament, estaríem en una altra fase. Però encara hi som a temps. Hi ha moltes persones insatisfetes... per tant, la utopia és realitzable.

CRÈDITS FILM

X-VILLE de Jordi Colomer

2015

Vídeo, 28', color, so. Màster 4K 16.9

Projecte guanyador de la

1a Edició del Premi de Videocreació

convocada per:

Xarxa de Centres d'Arts Visuals de Catalunya, Arts Santa Mònica, LOOP Barcelona.

Produïda per: Xarxa de Centres d'Arts Visuals de Catalunya*, LOOP Barcelona, Arts Santa Mònica (Barcelona), Jardins-Fabriques (Annecy), CO producciones (Barcelona-Paris), Fondazione Sandretto Re Rebaudengo (Torí) i Generalitat de Catalunya.

Amb la col·laboració de: ESAAA (Annecy), Fondation Salomon pour l'Art Contemporain (Annecy), Col. Banc Sabadell, Frac Languedoc-Roussillon i Villeneuve la série (Grenoble).

(*) La Xarxa de Centres d'Arts Visuals de Catalunya està configurada per:

ACVIC. Centre d'Arts Contemporànies; Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona; Centre d'Art Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat; Centre d'Art La Panera, Lleida; MIAIC Mataró Art Contemporani; Lo Pati. Centre d'Art Terres de l'Ebre; Fabra i Coats-Centre d'Art Contemporani de Barcelona; i El Teler de Llum Centre d'Art, Tarragona.

CALENDARI ITINERÀNCIES

Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona:

18 de setembre al 18 d'octubre de 2015.

Centre d'Art la Panera i Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Lleida:

Presentació de "X-VILLE" i taller, 12 de novembre de 2015

MIAIC, Mataró:

novembre de 2015

ACVIC, Centre d'Arts Contemporànies:

gener - febrer de 2016

El Teler de Llum, Tarragona:

maig - juny de 2016

Centre d'Art Tecla Sala, l'Hospitalet de Llobregat:

setembre-desembre de 2016

ORGANITZA:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

COL·LABOREN:

centre d'art la panera

M/A|C

EL TELER
/ /
DE LLUM

TeclaSala
Centre d'Art de L'Hospitalet

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**